

فکری که میگوید اگر انومیل در مملکت زیاد شود مملکت ما را از وجود راه آهن-ن نیاز کند واقعا مملکتی است یا نه؟ البته يك مدتی برای این کار لازم است چهار سال پنج سال شش سال برای امتحان این مسئله وقت لازم است اگر واقعا این فکر عملی باشد و از این طریق یا از راه آهن بی نیاز خواهیم شد در این مدت معلوم میشود از آینده با نظر کمیسیون موافقت میکنم و همان مدت پنج سال را قبول میکنم.

رئیس (خطاب ب ضیاء الواعظین) - در واقع مسترد میدارید.

ضیاء الواعظین (مسترد نمیدارم پنج سال را قبول میکنم.

رئیس - چون پیشنهاد آقای طهرانی را کمیسیون قبول کرده حالا پیشنهاد جناب عالی در واقع بمنزله اصلاح است نسبت پیشنهاد کمیسیون - رأی میگیریم بقابل توجه بودن پیشنهاد آقای ضیاء الواعظین آقایانی که قابل توجه میدانند قیام فرمایند.

(مدودی قیام کردند)

رئیس - قابل توجه نشد پیشنهاد ختم جلسه شده است آقایانیکه این پیشنهاد را تصویب میکنند قیام فرمایند.

(جمع کثیری قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد جلسه آتیه روز سه شنبه دستور اولاً قرارداد هستی و تلگراف با دولت روسیه.

تا نیا لایحه معافیت ماشینهای صنعتی و فلاحی از تأدیبه حقوق گمرکی ثالثاً خیر کمیسیون فوائد عامه راجع ب امتیاز راه بندر جز بعداگر وقتی باقی ماند خبر کمیسیون مبتکران راجع ب معافیت قصبه سلماس و قهنتی از دهات خوی از تأدیبه مالیات در ظرف سه سال.

آقای سید بقوب (اجازه)

آقا سید بقوب - قانون منع پوست بره را هم داخل فرمائید تا جزء دستور شود.

رئیس - اگر میخواهید در درجه اول باشد باید رأی بگیریم و عده هم کافی نیست در حال در درجه پنجم میگذاریم.

آقای افشار (اجازه)

افشار - عرض میکنم در بیست و هشتم هجری لایحه تصویب معافیت مالیات مستقیم ارومیه را تا مدت سه سال تقدیم کردم میخواستم استدعا کنم جزء دستور شود (مجلس سه ربع ساعت بعد از ظهر ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی موتمن الملك منشی علی اقبال الملك منشی معظم السلطان

جلسه صد و هجدهم صورت مشروح مجلس یوم سه شنبه هفتم برج دلو ۱۳۰۳ مطابق دوم رجب ۱۳۴۳

مجلس دو ساعت و نیم قبل از ظهر بریاست آقای موتمن الملك تشکیل گردید.

صورت مجلس یوم یکشنبه پنجم دلو را آقای میرزا جواد خان قرائت نمودند.

رئیس - آقای امیر حشمت (اجازه)

امیر حشمت - قبل از دستور عرض دارم رئیس - آقای ضیاء الواعظین (اجازه)

ضیاء الواعظین - بنده را جزودیر - آمدگان بی اجازه منظور داشته اند در صورتیکه بنده برای جلسه قبل اصلاعذ خواسته بودم که معالجه بکنم بالاخره بعد هم آمدم در کمیسیون عرض هم اجازه بنده هست راجع بدستور هم عرض دارم بعد عرض میکنم.

رئیس - تحقیق و اصلاح میشود. آقای سالار اشگر

سالار اشگر - قبل از دستور عرض دارم.

رئیس - آقای حائریزاده حائریزاده - عرض بنده هم قبل از دستور است.

رئیس - آقای شریعتمدار (اجازه)

شریعتمدار - قبل از دستور عرض دارم.

رئیس - آقای ملک التجار (اجازه)

ملک التجار - عرض بنده هم قبل از دستور است.

رئیس - نسبت بصورت مجلس ایرادی نیست؟ (گفتند خیر)

رئیس - آقای امیر حشمت (اجازه)

امیر حشمت - يك عده از ایرانی ها با تحمل مغارج زیاد و مدتی صرف وقت با رویا رفته اند و در مدارس عالی اروپا تحصیلات خود را تکمیل کرده اند و با تصدیق نامه بایران مراجعت نموده اند دولت هم بواسطه قانون استخدام نمیتواند مشغولی که متناسب بامعلومات آنها است بآنها رجوع نماید و از معلومات و تخصص آنها استفاده نماید.

لذا برای حفظ حقوق فضلی این گونه مردم و رفع مغلطرات دولت جمعی از آقایان نمایندگان پیشنهادی کرده اند که تقدیم میکنم.

رئیس - آقای سالار اشگر (اجازه)

سالار اشگر - نسبت بر ایرت کمیسیون نظام راجع به نظام اجباری خواستم عرض کنم که نظر بمسافرت آقای سیه دار اعظم کمیسیون از اکثریت افتاده است و نظر باینکه این لایحه حاضر است و فقط در يك ماده مختصر اختلافی بین کمیسیون و دولت بود که آنها رفع شد ولی برای اینکه مراجعه بکمیسیون بشود و این ماده در کمیسیون اصلاح و تصویب شود يك جلسه بقوریت لازم است که کمیسیون تشکیل شود که زودتر این ماده تصویب شده و ایرت آن تقدیم مجلس شود بنابراین مستدعی هستم اگر ممکن است امروز آقایان نمایندگان محترم دونفر عضو کسری کمیسیون نظام را انتخاب فرمایند که زودتر ر ایرتش تهیه و تقدیم شود.

رئیس - جزو دستور روز پنجشنبه میشود.

چون قبلا باید تبادل نظر بشود. آقای حائریزاده

(اجازه)

حائریزاده - مدتی است در مجلس از اقتصادیات و تجارت صحبت میشود و يك کمیسیونی هم برای این مسئله انتخاب شد که نظری برای پیشرفت تجارت و اقتصادیات و جبران این خرابی ها و بدبختی ها بکنند.

بنده در این سفری که برای عیادت مرحوم اخوی به مشهد رفتم مشاهده کردم که در خراسان مال التجاره مهمی که دارند دو چیز است یکی پنبه است و یکی تریاک.

در موضوع تریاک امروز نمیخواهم صحبت کنم که چه بدبختی هایی برای مردم از سوء اداره دولت پیش آمده است.

راجع به پنبه هم راه نزدیک برای فروش آن روسیه بوده و چون حالا وضعیت روسیه يك ترتیبی است که دستهای مختلف برای خرید پنبه نیست فقط يك دست است که در آن جا پنبه را خریداری میکند و بدیهی است وقتی مشتری یکی شده و فروشنده زیاد تعیین نرخ بدست مشتری است و برای فروشنده فایده نمیکند و اهالی خراسان راه دوری برای خودشان پیدا کرده بودند که راه دزد آب بود و پنبه را از آن سرحد خارج میکردند و لازم بود که دولت درین خصوص يك اقداماتی بکنند و تسهیلاتی فراهم نمایند تا مردم بهتر بتوانند مال التجاره - شان را بیاراز دنیا برسانند در صورتیکه دیروز تلگرافاتی از دزدان رسیده و شکایت میکنند که باج راه را سابقاً از هر مشتری چهار قران میکردند در صورتیکه راه بیچند راهم درست تعمیر نمیکند و آنچه هم درست کرده بودند رو بخرابی است با اینکه راه را درست نمیکند سابقاً از هر مشتری چهار قران باج راه میکرد ولی باین خرابی راه حالا آمده اند و از هر مشتری هفت قران و ششصد دینار مطالبه میکنند.

بعضی از نمایندگان - صحیح است مثلا وقتی که مجلس شورای ملی خانواری وارد گردینده خودم دینم که عملیات مأمورین وصول خانواری بعد از رد کردن مجلس شدیدتر و سخت تر شد و با کمال شدت از مردم مطالبه میکردند در صورتیکه علاوه بر اینکه عامه مردم علاقه بحکومت ملی دارند رأی شناسند و حاضر نیستند پس از رد کردن مجلس مالیاتی بدهند.

(صحیح است)

تایید درجه هم این توهین به مجلس اهمیت ندادن به مجلس را ثابت میکند.

پس از آنکه نیم عشر اوقاف تصویب نشد باز عملیات مأمورین مالیه شدیدتر شده مخصوصاً تلگرافاتی که از اداره عایدان داخلی میرسد خود بنده دینم که تلگراف شده بوده.

عملیات خودتان را در وصول نیم عشر ادما بدهید.

این هم يك قدری بی علاقه گی وزارت مالیه را نسبت بمجلس ثابت میکنند و بقیه بنده این يك توهین بزرگی است بمجلس همچنین در موضوع تعدید تریاک گاهی مردم را بخیال طرف سوءظن قرار میدهند مثلا پیشکار مالیه شاهرود بمجرد سوءظن مدعی شد که اهالی بیارجمند بایستی دوازده من شیر بدهند.

پس از شکایات زیاد بالاخره اداره

عوض اینکه تسهیلاتی برای امر تجارن فراهم کنند باج راه هم يك بر دو کرده اند راه ما را هم تعمیر نمیکند اگر چه کیه این تلگراف برای مجلس شورای ملی و هیئت دولت و بخوانند و يك ترتیبی بدهند که بیش از این تلگراف را هم تقدیم میکنند.

رئیس آقای شریعتمدار (اجازه)

شریعتمدار - قبل از دستور عرض دارم.

رئیس - آقای ملک التجار (اجازه)

ملک التجار - عرض بنده هم قبل از دستور است.

رئیس - نسبت بصورت مجلس ایرادی نیست؟ (گفتند خیر)

رئیس - آقای امیر حشمت (اجازه)

امیر حشمت - قبل از دستور عرض دارم.

رئیس - آقای ضیاء الواعظین (اجازه)

عوض اینکه تسهیلاتی برای امر تجارن فراهم کنند باج راه هم يك بر دو کرده اند راه ما را هم تعمیر نمیکند اگر چه کیه این تلگراف برای مجلس شورای ملی و هیئت دولت و بخوانند و يك ترتیبی بدهند که بیش از این تلگراف را هم تقدیم میکنند.

رئیس آقای شریعتمدار (اجازه)

شریعتمدار (اجازه)

شریعتمدار دامغانی - يك مختصر مطالبه که در اوضاع ولایات یا مسافرتی که انسان بکنند وضعیت اسف آور اهالی ایالتان و ولایات بنظرش میآید بالخصوص مردم ولایات دائماً از کار و کسب خود فلج و بیچار مانده و متصل مشغول دفاع از مأمورین مالیه هستند.

بزرگترین و مهمترین مشکلاتی که برای مردم ولایات درست شده همین ادارات مالیه ولایات است و در واقع میتوان گفت تمام زندگانی مردم از فلاح و تجارت و غیره مختل شده برای اینکه باید متصل از مأمورین مالیه و ادارات مالیه دفاع کنند.

بعضی از نمایندگان - صحیح است مثلا وقتی که مجلس شورای ملی خانواری وارد گردینده خودم دینم که عملیات مأمورین وصول خانواری بعد از رد کردن مجلس شدیدتر و سخت تر شد و با کمال شدت از مردم مطالبه میکردند در صورتیکه علاوه بر اینکه عامه مردم علاقه بحکومت ملی دارند رأی شناسند و حاضر نیستند پس از رد کردن مجلس مالیاتی بدهند.

(صحیح است)

تایید درجه هم این توهین به مجلس اهمیت ندادن به مجلس را ثابت میکند.

پس از آنکه نیم عشر اوقاف تصویب نشد باز عملیات مأمورین مالیه شدیدتر شده مخصوصاً تلگرافاتی که از اداره عایدان داخلی میرسد خود بنده دینم که تلگراف شده بوده.

عملیات خودتان را در وصول نیم عشر ادما بدهید.

این هم يك قدری بی علاقه گی وزارت مالیه را نسبت بمجلس ثابت میکنند و بقیه بنده این يك توهین بزرگی است بمجلس همچنین در موضوع تعدید تریاک گاهی مردم را بخیال طرف سوءظن قرار میدهند مثلا پیشکار مالیه شاهرود بمجرد سوءظن مدعی شد که اهالی بیارجمند بایستی دوازده من شیر بدهند.

پس از شکایات زیاد بالاخره اداره

عایدات هم تصدیق میگردد بمجرد سوءظن
نمیشود مردم را متهم کرد و دوازده من
شیره تریاک از آنها مطالبه کرد قرار شد
مجلس تشکیل بدهند و رسیدگی کنند
مردم وقت پیدا نکردند چون راه دور بود
موقع ترکمانی هم بود نتوانستند بروند
و تبرئه حاصل کنند.

آنوقت مفتش حکم غبابی صادر کرد
که دوازده من شیره را بعلاوه یک جریمه
باید اهالی بدهند تقریباً هزار و یانصد
تومان مردم محکوم غبابی شده اند و از
آنها میخواهند بگیرند.

بنابراین مقدمات بعقیده بنده باید
این اشکالاتی را که همیشه برای مردم در
ولایات پیش میاید رفع کرد که هر روز
مردم مشغول مدافعه از اداره مالیه زمامورین
مالیه یا سایر وزارتخانهها نداشته و هر کس
وظیفه خود را بدهد و از حدود خودش تجاوز
نکند.

مأمورین هم اینقدر در صدد تعدی و
آزار مردم نباشند و تصور میکنم بهترین
راه حلش هم همان است که مفتش پیش-
بینی کرده و آن انجمن های ایالتی و
ولایتی است.

این انجمن ها که تشکیل بشود تمام
این مشکلات برطرف خواهد شد البته اگر
قانونش محتاج به تجدید نظر است باید
اصلاح شود ولی مادام که این قانون نسخ
نشده بقوت قانونی خودش باقی است و آن
باید عمل شود هر وقت که نسخ شد دیگر
بآن عمل نکنند و از روی قانون جدید
رفتار کنند.

در هر حال راه حلش همان تشکیل
انجمن های ایالتی و ولایتی است تا اینقدر
مردم دچار اشکال نباشند که متصل هر روز
بوزارتخانه ها کاغذ و عریضه بنویسند و از
طرف وزارتخانه ها هم بآنها جواب اداری
بدهند و بالاخره در نتیجه سوءظن مردم را
محکوم بتأدیه هزار و یانصد تومان بکنند
یا مالیاتی را که مجلس رد کرده است بفشار
از مردم مطالبه نمایند.

و بعقیده بنده خوب است که تذکر
بدهیم دولت انجمن های ایالتی و ولایتی را
برای ترفقه حال مردم و برای اینکه ادارات
هم آسوده باشند و متصل مشغول رسیدگی
بشکایات نباشند تشکیل بدهند تا مردم هم
راحت شوند مأمورین هم اینقدر بمردم
تعدی نکنند و در واقع این انجمن های
ایالتی و ولایتی حکم یک مجلس کوچکی
را دارد در ولایات) عجائناً باین قانون عمل
نمایند تا وقتی که در قانون انجمن های
ایالتی و ولایتی تجدید نظر بشود و بعد
بهر شکلی که درآمد هم بطور عمل
نمایند.

بعضی از نمایندگان - صحیح است.
رئیس - آقای ملک التجار
(اجازه)

ملك التجار - برای اینکه بیانات جلسه
گذشته بنده راجع باصلاحات عدلیه سوء
تعبیر نشود لازم میدانم عرض کنم که اساساً
اعتراضات بنده بقوانین موضوعه نبوده
است.

بلکه نظرم در اجرای قوانین و تفننات
قضات در منصوصات موافق اراده و فهم
خودشان بوده است ولی خیلی متأسفم که
آقای معاون وزارت عدلیه در ضمن بیاناتشان
یک اظهاری کردند که یک نگرانی در
جامعه ایجاد کرد و آن این بود که برای
قضات بمجازات قابل نشد و استنباطات قاضی
را (آنهم قاضی که خودش را از دادن
امتحان معاف میدانند و قاضی عرف است)
در مقابل نص حجت میدانستند بنده هر ضم
از تشریحی که امروز راجع به عدلیه کردم
این بود که البته نیابستی قضات مطلق -
العمان باشند یعنی هر اراده که خودشان
بکنند آن اراده را قانون به پندارند

و اگر بنا بود استنباط قاضی مدخلیت
داشته باشند دیگر اینهمه قوانین وضع نمی
شد ولی این مواد در عدلیه اجرا نمیشد.

این عبارات و این مواد تماماً فارسی
نوشته شده و فهم آن هم برای فاری دانی
تصور میکنم خیلی سهل و آسان باشد این
است که بنده از آقایان و کلاء عظام تقاضا
میکنم که یک فکری برای این قضات
بکنند و یک مجازاتی از برای آنها قائل
باشند که رفع نگرانی از مردم بشود.

بعضی از نمایندگان - وارد دستور
بشویم.

رئیس - دستور امروز اولاً قرارداد
یستی بین ایران و روس است ز ماده اول
اعتراض نرسیده است.

در ماده دوم آقای کی استوان اعتراض
کرده اند که طبع و توزیع شده است اگر
اظهاراتی دارید بعنوان ارجاع بکمیسیون
بفرمائید.

کی استوان - خیر توضیحی ندارم
حائری زاده - خوب است قرائت
شود.

رئیس - طبع و توزیع شده است
بشرح ذیل قرائت شد
ماده ۲ - از نظر دوم پس از (حمل
مینماید) از جمله

(در صورتیکه الی آخر زاید است
قسمت ثانی ماده فوق از اواخر دو سطر
انتها پس از (نخواهد بود) از جمله (بدیهی
است الی آخر زیادی است)

رئیس - آقایانی که ارجاع بکمیسیون
را قابل توجه میدانند قیام فرمایند.
عده قلیلی قیام نمودند

رئیس - قابل توجه نشد.
ماده سوم هم اعتراض دارد قرائت
میشود.

اینطور قرائت شد.
ماده ۳ نیز زائد میباشد زیرا جای

دستی است که برای روسها باز میگذازم
و در آتی البته چهار اشتباه میشود
رئیس (خطاب به کی استوان)
توضیحی دارید؟

کی استوان - خیر
رئیس - آقایانیکه ارجاع بکمیسیون
این اعتراض را قابل توجه میدانند قیام
فرمایند.

عده قلیلی برخاستند.
رئیس - قابل توجه نشد. در ماده چهارم
هم اعتراضی هست
اینطور خوانده شد.

ماده ۴ - زائد است روسیه پول
ندارد مگر مقصود تأدیه پول از طرف ایران
باشد.

رئیس - آقایانی که ارجاع بکمیسیون
را قابل توجه میدانند قیام فرمایند.
دوسه نفر قیام نمودند.
رئیس - قابل توجه نشد.

در ماده پنجم اعتراض نرسیده است.
در ماده ششم آقای کی استوان باز اعتراض
دارند.

بشرح آتی قرائت شد

در ماده ششم همچنان در بعضی مواد
اسمی از نرخهای عمومی برده شده است
در صورتیکه دولت سویت اگر در مجمع
بین المللی یستی عضویت ندارد چگونه حصول
آن فیما بین دولتین امکان دارد؟

زیرا در مواقع اختلاف حکمت آن
در مجمع یستی بین المللی که یکی از طرفین
عضویت نداشته باشند روی نخواهد داد
و حکمت در میان خود در اینگونه مواقع
با سابقه که با روسیه در عدم اجرای بسیاری
از مواد عهد داریم چگونه تواند شد

رهنما مخبر کمیسیون - عرض میکنم
مقصودم در اینجا عهدنامه یستی بین المللی
است و دولت روسیه اخیراً آن را قبول
کرده است.

رئیس - آقایانیکه ارجاع بکمیسیون
را نسبت باین اعتراض قابل توجه میدانند
قیام فرمایند.

عده کمی برخاستند
رئیس - قابل توجه نشد
حائری زاده - این اعتراضات را حالا
داده اند ما سبق نیستیم.

رئیس - بایستی زودتر بدهند اینجا
روز شنبه اعلام شده بود که جزو دستور
روز سه شنبه است میبایستی قبل از نوشتن
و میدادند اگر تأخیر کرده اند تقصیری
بر ما متوجه نیست.

حائری زاده - خبر کمیسیون الساعه
بما رسید است
رئیس - بسیار خوب میبایستی چهار
روز قبل داده باشند.

در ماده هفتم نیز اعتراض از طرف
آقای کی استوان رسیده است
بشرح زیر خوانده شد.

در اواخر ماده ۷ نوشته شده (باتوافق
نظر ملکین) به جمله (باتوافق نظر دولتین) تصور
میکنم تبدیل شود بهتر است.

رئیس - آقایانی که ارجاع بکمیسیون
را قابل توجه میدانند قیام فرمایند
دوسه نفر قیام نمودند
رئیس قابل توجه نشد.
ماده نهم ابرادی ندارد در قسمت چهارم
ماده دهم آقای کی استوان ابرادی دارند
قرائت میشود.
بشرح آتی قرائت شد
در قسمت چهارم از ماده دهم (لغت
فرس مازر) نظر باینکه در روسیه اداره
رسمی دولتی موسوم به (چهکا) که اکنون
نام آن به (کیو) تبدیل یافته وجود دارد
که کار آن اداره فقط اعمال فورس مازور
میباشد باید در باب فورس مازور و اداره
فوق الذکر توضیح داده شود و گرنه بیست
های قیمتی و سیاسی ما دچار اداره چله
(کیو) توانه شد.
رئیس - پیشنهادی از طرف آقای
مدرس رسیده است قرائت میشود
(بشرح آتی قرائت شد)
پیشنهاد میکنم لایحه از دستور امروز
خارج شود.
مدرس - توضیحش این است که این
لایحه را امروز بما داده اند اصل لایحه
را هم امروز بدارده اند.
رئیس - آقا لایحه را امروز ندادند
تقریباً یکماه است لایحه داده شده چرا
اینطور میفرمائید؟
مدرس - اصلاحات را عرض میکنم.
بنابر این خواستم عرض کنم اگر اجازه بفرمائید
از دستور امروز خارج شد تا مطالعه
نمائیم که در جلسه بعد مطرح شود هیبی
ندارد.
رئیس - لایحه از یک ماه متجاوز است
که توزیع شده و اصلاحات هم که از طرف
بعضی از آقایان پیشنهاد شده طبع شده و
میبایستی زود تر داده باشند باین جهت
قدری تأخیر شده. رأی میگیریم برای
خروج از دستور.
مخبر - البته آقایان نمایندگان مسبقند
که مدتی است این قرارداد طبع و توزیع

مجلس تشکیل بدهند و رسیدگی کنند
مردم وقت پیدا نکردند چون راه دور بود
موقع ترکمانی هم بود نتوانستند بروند
و تبرئه حاصل کنند.

آنوقت مفتش حکم غبابی صادر کرد
که دوازده من شیره را بعلاوه یک جریمه
باید اهالی بدهند تقریباً هزار و یانصد
تومان مردم محکوم غبابی شده اند و از
آنها میخواهند بگیرند.

بنابراین مقدمات بعقیده بنده باید
این اشکالاتی را که همیشه برای مردم در
ولایات پیش میاید رفع کرد که هر روز
مردم مشغول مدافعه از اداره مالیه زمامورین
مالیه یا سایر وزارتخانهها نداشته و هر کس
وظیفه خود را بدهد و از حدود خودش تجاوز
نکند.

مأمورین هم اینقدر در صدد تعدی و
آزار مردم نباشند و تصور میکنم بهترین
راه حلش هم همان است که مفتش پیش-
بینی کرده و آن انجمن های ایالتی و
ولایتی است.

این انجمن ها که تشکیل بشود تمام
این مشکلات برطرف خواهد شد البته اگر
قانونش محتاج به تجدید نظر است باید
اصلاح شود ولی مادام که این قانون نسخ
نشده بقوت قانونی خودش باقی است و آن
باید عمل شود هر وقت که نسخ شد دیگر
بآن عمل نکنند و از روی قانون جدید
رفتار کنند.

در هر حال راه حلش همان تشکیل
انجمن های ایالتی و ولایتی است تا اینقدر
مردم دچار اشکال نباشند که متصل هر روز
بوزارتخانه ها کاغذ و عریضه بنویسند و از
طرف وزارتخانه ها هم بآنها جواب اداری
بدهند و بالاخره در نتیجه سوءظن مردم را
محکوم بتأدیه هزار و یانصد تومان بکنند
یا مالیاتی را که مجلس رد کرده است بفشار
از مردم مطالبه نمایند.

و بعقیده بنده خوب است که تذکر
بدهیم دولت انجمن های ایالتی و ولایتی را
برای ترفقه حال مردم و برای اینکه ادارات
هم آسوده باشند و متصل مشغول رسیدگی
بشکایات نباشند تشکیل بدهند تا مردم هم
راحت شوند مأمورین هم اینقدر بمردم
تعدی نکنند و در واقع این انجمن های
ایالتی و ولایتی حکم یک مجلس کوچکی
را دارد در ولایات) عجائناً باین قانون عمل
نمایند تا وقتی که در قانون انجمن های
ایالتی و ولایتی تجدید نظر بشود و بعد
بهر شکلی که درآمد هم بطور عمل
نمایند.

بعضی از نمایندگان - صحیح است.
رئیس - آقای ملک التجار
(اجازه)

مدرس - توضیحش این است که این
لایحه را امروز بما داده اند اصل لایحه
را هم امروز بدارده اند.
رئیس - آقا لایحه را امروز ندادند
تقریباً یکماه است لایحه داده شده چرا
اینطور میفرمائید؟
مدرس - اصلاحات را عرض میکنم.
بنابر این خواستم عرض کنم اگر اجازه بفرمائید
از دستور امروز خارج شد تا مطالعه
نمائیم که در جلسه بعد مطرح شود هیبی
ندارد.
رئیس - لایحه از یک ماه متجاوز است
که توزیع شده و اصلاحات هم که از طرف
بعضی از آقایان پیشنهاد شده طبع شده و
میبایستی زود تر داده باشند باین جهت
قدری تأخیر شده. رأی میگیریم برای
خروج از دستور.
مخبر - البته آقایان نمایندگان مسبقند
که مدتی است این قرارداد طبع و توزیع

مجلس تشکیل بدهند و رسیدگی کنند
مردم وقت پیدا نکردند چون راه دور بود
موقع ترکمانی هم بود نتوانستند بروند
و تبرئه حاصل کنند.

آنوقت مفتش حکم غبابی صادر کرد
که دوازده من شیره را بعلاوه یک جریمه
باید اهالی بدهند تقریباً هزار و یانصد
تومان مردم محکوم غبابی شده اند و از
آنها میخواهند بگیرند.

بنابراین مقدمات بعقیده بنده باید
این اشکالاتی را که همیشه برای مردم در
ولایات پیش میاید رفع کرد که هر روز
مردم مشغول مدافعه از اداره مالیه زمامورین
مالیه یا سایر وزارتخانهها نداشته و هر کس
وظیفه خود را بدهد و از حدود خودش تجاوز
نکند.

شده اعتراضاتی هم که آقای یاسانی و سایرین کرده بودند چهار روز قبل طبع شده است يك قسمت آنهم در روز طبع و توزیع شد بنابر این اگر بخواهیم از دستور امروز خارج کنیم اسباب تعویق میشود و بنده تصور میکنم اگر از دستور خارج نشود بهتر است

رئیس - آقایانی که تصویب میکنند لایحه از دستور امروز خارج شود قیام فرمایند.

جمعی قیام نمودند.

رئیس - تصویب نشد.

اعتراض ماده دهم قرائت شد.

رأی میگیریم در قابل توجه بودن ارجاع به کمیسیون آقایان موافقین قابل توجه فرمایند.

هده قلبی قیام نمودند.

رئیس - قابل توجه نشد.

در مواد ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ اعتراض نرسیده است راجع به پروتکل آقای حاج سیدالمحققین ایرادی داشته اند که طبع و توزیع شده است بفرمائید آقای

حاج سیدالمحققین - ایراد بنده راجع بتاریخ بود؛ قرارداد منعقد در مسکو بیست و پنجم آوریل هفتم آوریل سنه هزار و نهصد و بیست و سه است و پروتکلی که مابین وزارت خارجه و نماینده روسها در طهران منعقد شده است تاریخ هزار و نهصد و بیست و بیست و چهار را نشان میدهد و اینجا بین این دو تاریخ يك اشتباهی حاصل شده است میخواستم این اختلاف بعنوان ارجاع بکمیسیون اصلاح شود.

مخبر - در این قسمت همان قسم که نماینده محترم فرمودند این اشتباه شاید در مطبوعه شده باشد و ممکن است باصل پروتوکل رجوع شود گویا صحیحش هزار و نهصد و بیست و سه باشد چون تاریخ انعقادش در مسکو هزار و نهصد و بیست و سه بوده است و اینکه نوشته اند بیست و چهار اشتباه شده است اساساً بیست و سه است.

نظم الملک - اجازه میفرمائید توضیحش عرض کنم؟

رئیس - آقای حاج سیدالمحققین (اجازه)

حاج سیدالمحققین - اینکه آقای مخبر فرمودند در طبع اشتباه شده بنده عقیده ام این است که در طبع اشتباه نشده بنده باصل دوسیمه هم مراجعه کردم بمینطور بود است خوب است اصلاح بشود

رئیس - آقای نظم الملک (اجازه)

نظم الملک - اصل قرارداد در هزار و نهصد و بیست و سه بسته شده است وقتی که بکمیسیون مراجعه شد کمیسیون خارجه و فوائد عامه بیست و تلگراف يك نظر پائی پیدا کردند و دوباره بوزارت امور خارجه مراجعه شد وزارت خارجه باسفات روس

در طهران وسفارت خودمان در مسکو داخل مذاکره شد و بالاخره اصلاحاتی را که کمیسیون خارجه در نظر گرفته بود قبول کردند و پروتوگلی که اخیراً آدرس هزار و نهصد و بیست و چهار بسته شد و تصور میکنم مخبر محترم اشتباه فرموده باشند و گمان نمیکند اشتباهی شده باشد

مخبر - عرض کردم قسمت راجع باصل پروتوکل محل اختلاف نیست نماینده محترم اشتباه فرمودند همانطوری که ایشان فرمودند يك پروتوگلی اخیراً در هفتم اکتبر هزار و نهصد و بیست و چهار که گویا مطابق بانزدهم میزان هزار و سبصد و سه باشد بسته شده و این جا راجع پروتکل دو قسمت دارد و مشتمل بر دو جزء است.

اول میگویند زبان رسمی قراردادهای یستی و تلگرافی مورخ بیست و پنجم و بیست و هفتم آوریل هزار و نهصد و بیست و سه و چهار این غلط است باید هزار و نهصد و بیست و سه باشد بطوریکه آقای حاج سیدالمحققین هم اشاره فرمودند.

چون قراردادهایی که بسته شده است یکی در تاریخ بیست و پنجم و یکی در تاریخ بیست و هفتم آوریل هزار و نهصد و بیست و سه بوده است و آقای نماینده محترم شاید تصور فرمودند که مقصود آقای حاج سیدالمحققین پروتوگلی است که اخیراً بسته شده در صورتیکه مقصود ایشان تاریخ قرار داد منعقد در مسکو است که سه هزار و نهصد و بیست و سه بود در حال یاد مطبوعه اشتباه شده باصل قضیه سهوشده این تاریخ باید درست نوشته شود هزار و نهصد و بیست و سه.

رئیس - در ماده واحد هم هزار و نهصد و بیست و سه نوشته شده است (مخبر - صحیح است)

رأی میگیریم بقابل توجه ارجاع به کمیسیون نسبت بااعتراض آقای حاج سیدالمحققین.

تقی زاده - اجازه میفرمائید

رئیس - بفرمائید

تقی زاده - بنده هم میخواستم عرض کنم که ایراد آقا صحیح است و تصور میکنم لازم برای گرفتن هم نباشد باید باصل رجوع کنند اگر در اصل هم اینطور باشد باید اصلاح شود چون ممکن است سهو شده باشد چنانچه در بعضی چیزهای دیگر هم دیده شده که سهو میشود البته باید اصلاح شود.

رئیس - رأی میگیریم برای ارجاع بکمیسیون آقایان موافقین قابل توجه قیام فرمایند.

(اکثر نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - قابل توجه شد موضوع قرار داد یستی خانم یافت میرسیم بقرار داد تلگرافی اعتراض آقای یاسانی راجع باسنادور، طبع و توزیع هم شده است

بفرمائید.

یاسانی - در نتیجه مذاکرانی که چندی قبل با آقای تقی زاده نمودم توضیحاتی که ایشان دادند بنده متفاهدم.

رئیس - يك اعتراض دیگر هم کرده بودید راجع باجتماعی و اشتراکی

یاسانی - راجع باین قسمت هم بمینطور متفاهدم

رئیس - آقای حاج سیدالمحققین راجع بیروتوکل ایرادی دارند؟

حاج سیدالمحققین - بنده اعتراضی ندارم بهمان قسمت اختلاف تاریخ بود که آقای مخبر هم دفاع فرمودند باید باصل مراجعه شده و تاریخ تصحیح شود دیگر اعتراض ندارم.

رئیس - رأی میگیریم در قابل توجه بودن بکمیسیون اعتراض آقایان موافقین قیام فرمایند.

(عده کمی برخاستند)

رئیس - قابل توجه نشد. آقای حاج سیدالمحققین (اجازه)

حاج سیدالمحققین - اعتراض بنده راجع باختلاف تاریخ بود که مجلس راجع بقسمت اول قبول کردند یعنی راجع بقسمت یست قبول کردند ولی راجع بقسمت تلگراف قبول نفرمودند و رأی ندادند بنده ملتفت نشدم که چطور شد در صورتیکه هر دو يك ایراد بود رأی ندادند.

رئیس - ماده واحد قرائت میشود رأی میگیریم.

(اینطور قرائت شد)

ماده واحد - مجلس شورای ملی مقوله نامه تلگرافی را که در مسکو بین نمایندگان دولتین ایران و روسیه منعقد و امضاء شده است.

بجز ذیل تصویب مینماید:

۱- مقوله نامه تلگرافی مورخه ۲۷ آوریل ۱۹۲۳ مسیحی دارای ۱۲ ماده

۲- اظهارنامه راجع بمقوله نامه تلگرافی مورخه ۲۷ آوریل ۱۹۲۳ مسیحی يك ورقه.

۳- پروتوکل ضمیمه مورخه هفتم اکتبر ۱۹۲۴ که بین وزارت خارجه دولت ایران امضاء شده است.

رئیس - چنانچه ملاحظه میفرمائید در اینجا هم تاریخ ۱۹۲۳ نوشته شده است.

آقای افشار (اجازه)

افشار - در ماده چهار و پنج نظام نامه ضمیمه بنده ایرادی داشتم طبع و توزیع هم شده نمی دانم چرا مطرح شده است.

رئیس - نظامنامه نباید بتصویب مجلس برسد.

بعضی از نمایندگان - صحیح است **افشار** - چون ضمیمه بود خواستم ایراداتم

رأی میگیریم بفرمائید.

رئیس - بفرمائید.

تقی زاده - تا فریب يك سال ونیم پیش از این اسم آن دولت روسیه بود و بعد از آن تاریخ اسم آن دولت روسیه نیست دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی چون دولت روسیه با چندین جمهوری جمع شده و دولت جماهیر را تشکیل داده مثل ممالک متعده آمریکا وقتی گفته شد دیگر گفتن اتا زونی را نمیخواهد در اینجا هم که پروتوکل نوشته شده است همینطور که بنده عرض کردم اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی نوشته شده و باید همینطور نوشته شود.

رئیس - رأی میگیریم بماده واحد و بترتیبی که قرائت شد با حذف لفظ روسیه. آقایانی که تصویب می کنند قیام کنند.

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. لایحه راجع بمعاقت ماشینهای فلاحی و صنعتی از حقوق گمرکی مطرح است پیشنهادهایی شده بود که در پروتوکل نداشتیم رأی بگیریم امروز درباره آنها رأی میگیریم. پیشنهادشاهزاده محمدولی میرزا.

بنده پیشنهاد می کنم دولت اتومبیل های بارکش (کامین) که وارد سرحد می شود صدی پنج از اصل قیمت آن را بعنوان مساعدت و تشویق صاحبانش بدهد.

رئیس - بفرمائید

محمدولی میرزا - در این مسئله معاقت ماشین های فلاحی و صنعتی که بعد منجر بمعاقت اتومبیل شد مذاکره خیلی زیادی شده است

البته بنده نمی خواهم راجع ببیشهاد خودم توضیحات خیلی مبسوط و مفصلي داده باشیم ولی يك مسئله که تصور میکنم لازم و ضروری باشد و در هر صورت بنده آنرا لازم میدانم اینست و از این نقطه نظر این پیشنهاد را کردم که هم باین پیشنهاد عقیده مند هم بتوانم توضیحات خود را عرض کنم.

یکی از نمایندگان محترم در ضمن مذاکره در جلسه گذشته اظهار فرمودند که مخصوصاً این معاقت يك ضرر عمده از نقطه نظر اقتصادی وارد خواهد آورد

ولی دلائلی اقامه نکردند و فقط قناعات فرمودند باینکه تکرار میکنند که این سبب ضرر اقتصادی است

بنده بطوریکه در پیشنهاد خود عرض کردم بکلی در این موضوع مخالف

۱۹۲۴ که بین وزارت خارجه دولت ایران و سفارت دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی روسیه در طهران امضاء شده است.

تقی زاده - دیگر روسیه نمیخواهد. اجازه میفرمائید؟

رئیس - بفرمائید.

تقی زاده - تا فریب يك سال ونیم پیش از این اسم آن دولت روسیه بود و بعد از آن تاریخ اسم آن دولت روسیه نیست دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی چون دولت روسیه با چندین جمهوری جمع شده و دولت جماهیر را تشکیل داده مثل ممالک متعده آمریکا وقتی گفته شد دیگر گفتن اتا زونی را نمیخواهد در اینجا هم که پروتوکل نوشته شده است همینطور که بنده عرض کردم اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی نوشته شده و باید همینطور نوشته شود.

رئیس - رأی میگیریم بماده واحد و بترتیبی که قرائت شد با حذف لفظ روسیه. آقایانی که تصویب می کنند قیام کنند.

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. لایحه راجع بمعاقت ماشینهای فلاحی و صنعتی از حقوق گمرکی مطرح است پیشنهادهایی شده بود که در پروتوکل نداشتیم رأی بگیریم امروز درباره آنها رأی میگیریم. پیشنهادشاهزاده محمدولی میرزا.

بنده پیشنهاد می کنم دولت اتومبیل های بارکش (کامین) که وارد سرحد می شود صدی پنج از اصل قیمت آن را بعنوان مساعدت و تشویق صاحبانش بدهد.

رئیس - بفرمائید

محمدولی میرزا - در این مسئله معاقت ماشین های فلاحی و صنعتی که بعد منجر بمعاقت اتومبیل شد مذاکره خیلی زیادی شده است

البته بنده نمی خواهم راجع ببیشهاد خودم توضیحات خیلی مبسوط و مفصلي داده باشیم ولی يك مسئله که تصور میکنم لازم و ضروری باشد و در هر صورت بنده آنرا لازم میدانم اینست و از این نقطه نظر این پیشنهاد را کردم که هم باین پیشنهاد عقیده مند هم بتوانم توضیحات خود را عرض کنم.

یکی از نمایندگان محترم در ضمن مذاکره در جلسه گذشته اظهار فرمودند که مخصوصاً این معاقت يك ضرر عمده از نقطه نظر اقتصادی وارد خواهد آورد

ولی دلائلی اقامه نکردند و فقط قناعات فرمودند باینکه تکرار میکنند که این سبب ضرر اقتصادی است

بنده بطوریکه در پیشنهاد خود عرض کردم بکلی در این موضوع مخالف

نظریه ایشان را دارم و تصور میکنم که ما برای ورود کامیون نباید فقط بمعاقت قانع شویم و رضایت بدهیم

بطوریکه بنده در پیشنهاد عرض کرده ام هیچ مقید نکرده ام که اتومبیل سواری و اتوبوس حمل و نقل مسافر باشد و فقط اتومبیل بارکش و کامیون را عرض کرده ام يك کامیونی است که ممکن است پنج هزار تومان قیمت داشته باشد و در سرحد پنج هزار تومان وارد شود مثل کامیون های کوچک که معروف است به لوی لوی هائی هستند که حتی ممکن است به هزار و دو بیست هزار تومان وارد شود.

بنده معتقدم که نه فقط آنها را باید معاف کرد بلکه باید بعنوان تشویق يك چیزی هم دستی صاحبان آنها بدهد. این عقیده بنده است و آن روزیکه این پیشنهاد را یکی از آقایان نمایندگان کردند آقایان اتومبیل سواری که باید دقت و توجه در اصل موضوع فرمودند و بعد هم کم کم بررر از بس پیشنهادات زیاد شد

در این ماده بکلی آن فکری که در اول حکم فرما بود و ایجاد این پیشنهاد را کردید عقیده من یکفکری از جریان خودش انحراف پیدا کرد.

مسئله سراین بود که باید تشریح کرد. تشویق یعنی چه؟

یعنی تشویق حمل و نقل مال التجاره بقیمت ارزان و آن نماینده محترم می که در اینجا فرمودند این از نقطه نظر اقتصادی مضرات

بنده توجه ایشان را بهین مسئله معطوف می کنم که اگر ما يك وسائل حمل و نقلی داشته باشیم. . . .

امروز قند و شکر که در انزلی يك قیمتی دارد

آن قیمت را اگر شما مقایسه بفرمائید با قیمتی که در بنادر جنوبی ما دارد خواهید دید که قند و شکر در بنادر جنوبی یا بنادر شمالی شاید تومانی ۳ قران چهار قران ارزان تر باشد.

چرا این ارزانی در باره طهران و شهرهای دیگر هیچ مؤثر نیست و علت اینکه تأثیری ندارد چیست؟

علت اینست که ما وسائل نقلیه نداریم از بندر بوشهر از ناصری از حدود کارون که میخوانند قند و شکر بار کنند و بیآورند باصفهان یا آن کرایه که هست صرف نمی کنند

اگر ما بتوانیم امروز که وسائل نقلیه سریعی نداریم بتوسط اتومبیل رانی وسائل حمل و نقل را توسعه بدهیم قطعاً در امور اقتصادی ما این مسئله زیاده خل خواهد بود.

و اثرات آن در موضوع اقتصادیات به نفع مملکت و دولت تمام خواهد شد نه ضرر که یکی از نمایندگان محترم آنروز

تصریح کردند.

اینست که بنده عقیده مند هستم باین پیشنهادیکه کرده ام آنها هم فقط برای کامیون زیرا اتومبیل سواری را بنده معتقد نیستم ولی متأسفانه مجلس بعقیده بنده آنطوری که باید توجه نکرد.

پیشنهادی هم که يك نفر از نمایندگان محترم فرمودند که گمرکی بطور تصاعد باشد.

یعنی اتو وس کم قیمت کمتر و هر چه قیمت اتو وس بیشتر میشود و یکفکری نزدیکتر به لوکس میشود بیشتر بدهد و بکلی از گمرک معاف نشوند

اگر قبول میشد خیلی از مشکلات ما را حل میکرد متأسفانه هر چه پیشنهاد در این موضوع شد پیشرفت نکرد و آن پیشنهادی هم که بنده کردم که قوه اسب را معاف نماید و قوه اسب را معاف نماید و قوه اسب را معاف نماید

نه اینکه يك اتومبیلی هزار تومان میآورد یا یکی بیشتر متأسفانه آن پیشنهاد بنده هم قابل توجه نشد

اینست که بنده خواستم در ضمن این پیشنهاد خودم لزوم این قسمت را عرض کنم و عرض کنم که مسئله معاقت اتومبیل های کامیون کاملاً برفع و صرفه اقتصادیات مملکت است.

داور مخبر کمیسیون - بیانات حضرت والا يك شکوفه بود از تخمی که آقای تقی زاده کاشتنه و در اولین مرحله که پیشنهاد فرمودند راجع بکامیون فرمودند خوبست يك مستمیری هم در حق اشخاصی که کامیون وارد مملکت میکنند برقرار شود و بنده هم در اساس این فکر موافق هستم ولی بدبختانه وظیفه مخبر کمیسیون در قبول یا مخالفت کردن خیلی محدود است و قبول کردن يك پیشنهادی بسته است باینکه تخمیناً نظر کمیسیون را که تا اندازه درست است نگاه کند و بیشتر نزدیک است باین پیشنهاد که قبول کند یا نه؟

و بنده تصور نمیکنم در موضوع این پیشنهاد اینطور باشد و نمیتوانم از طرف کمیسیون قبول کنم و در اینکه این مسئله را خوب میدانم

تردید باینکه امروز ما در مجلس نمیتوانیم قرار بگیریم بآن کسی که کامیون میآورد يك مستمیری همانطوری که آقای تقی زاده فرمودند و اساسی تر هم بود بدهند یا اینطور که شاهزاده محمد ولی میرزا حالا پیشنهاد فرمودند صد پنج داده شود یا خیر؟

بنا بر این بسته است بنظر آقایان نمایندگان

رئیس - آقایانی که پیشنهادشاهزاده محمد ولی میرزا را قابل توجه میدانند قیام فرمایند.

(چند نفری برخاستند)

رئیس - قابل توجه نشد. پیشنهاد آقای حاج میرزا عبدالوهاب (شرح ذیل خوانده شد)

بنده پیشنهاد میکنم از اتومبیل های خصوصی سواری صدی پنجاه گمرک گرفته شود.

رئیس - در این باب گویا رأی نتوانیم بگیریم.

حاج میرزا عبدالوهاب - بسیار خوب.

رئیس - پیشنهادهای دیگر (شرح ذیل قرائت شد)

پیشنهاد آقای قائم مقام - بنده پیشنهاد میکنم رأی در ماده دوم تجزیه شود به اتومبیل های بارکش و معاف اتومبیل های سواری جداگانه رأی گرفته شود.

پیشنهاد آقای طهرانی - این بنده پیشنهاد مینمایم در لایحه معاقت اتومبیل از گمرک جداگانه رأی گرفته شود.

پیشنهاد آقای حاج میرزا عبدالوهاب - بنده پیشنهاد میکنم که قسمت راجع به اتومبیل ها بین اتومبیل های بزرگ بارکش و سواری و بین اتومبیل های شخصی کوچک سواری تجزیه شود.

پیشنهاد آقای دولت آبادی - پیشنهاد می شود که تصره ذیل اضافه شود

ماشین آلات صنعتی و فلاحی که ارزشش ماه بیش از این تاریخ سرحد ایران وارد شده در صورتیکه گمرک آنرا را نیرداخته باشند نیز از ادویه گمرک معاف خواهند بود.

رئیس - بفرمائید.

دولت آبادی - مقصود از این معاقت همراهی با ماشین آلات است که مسائل آوردنش فراهم بشود و با اقتصادیات کمک بشود.

و ممکن است بعضی از ماشین آلات در چند ماه بیش از این وارد شده باشد و گمرکش را نتوانستند بدهند یا بعضی از آنها در گمرک باشند و بعضی در راهها مانده و در تر وارد شده باشند باین جهت باطرررسید که اگر بتوانم همراهی بکنم به آنها و آنها هم از این نهایت مجلس استفاده بکنند

برای اینکه زودتر آن ماشین آلات هم بقصد برسد این پیشنهاد مقید باشد و برای کار اقتصادیات خیلی نافع است دیگر بسته بنظر مجلس است.

مخبر - ماشین هائی که وارد شده اند اگر در گمرک مانده اند و هنوز خارج نشده اند طبیعتاً پس از تصویب این قانون از گمرک معاف هستند و اگر از آنجا گذشته اند دیگر نمی شود آنها را برگردانیم و بطوریکه بکلی از آقایان نمایندگان از خارج بنده فرمودند اگر قبض هم داده باشند بنده تصور می کنم

یکتدری مشکل باشد در این مذاکره داخل بشویم و از قرارهای که الان بنده آقای وزیر فواید عامه گفتند غالب این معافیتهای گرفته اند یا بکلی معاف شده اند و یا تخفیفاتی گرفته اند بنا بر این بهتر است که آقای این پیشنهاد را پس بگیرند.

رئیس - آقایانی که این پیشنهاد را قابل توجه میدانند قیام فرمایند. (عده قلیلی قیام نمودند)

رئیس - قابل توجه نشد. پیشنهاد آقای اجاق

(مضمون ذیل خوانده شد)

پیشنهاد می کنم هاشم آلات فلاحی و اتومبیل های بارکش از تادیه حقوقی گمرکی معاف باشند اتومبیل سواری معاف نباشد.

ولی اتومبیل سواری که برای سرویس حمل و نقل مسافر باشد از تا کس راه از نصف حقوق معمولی معاف باشد.

آقای سید حسن - نظر آقایانی که این پیشنهاد را کرده اند برای معافیت ماشین بوده و البته از حیث معاف بودن گمرک خواهد بود

ولی از حیث راهها عقیده بنده این است که باید بیشتر آنها معافیت بدهیم چون بیشتر سختی ها را راجع بیاج راه است و هر گاه کسی با اتومبیل مسافرت بکند چنانچه آقایان هم مسافرت کرده اند دیده اند که از شخص که سوار اتومبیل است مثل حیوانات باج میگیرند چه رسد با اتومبیل و تمام گمرک که در سرحد میگیرند مثلا صدی یا نژده که از اتومبیل فرد میگیرند به همین جهت هشتاد تومان میشود

ولی یک اتومبیل فرد که از طهران در ماه پنج مرتبه میتواند مسافرت کند اگر حساب کنیم می بینم باج راهی که در یک ماه میدهد به مراتب زیاد تر از این مبلغ می شود

اگر آقایان بخواهند اتومبیل در ایران زیاد بشود باید تا کس راه را تخفیف بدهند تا زیاد شود.

البته آقایان تصدیق میفرمایند که در گمرک شاهان اتومبیل کرایه خیلی بیشتر است از اینجا.

و همین لحاظ یعنی باج راه است که اتومبیل هاشان را از دست داده اند از این جهت بنده این پیشنهاد را کردم دیگر بسته است بنظر آقایان.

مخبر - بنده تصور می کنم که ما کم کم داریم از موضوع خارج می شویم. مسئله باج راه اسباب زحمت هم شده و بالاخره باید فکری کرد و آقایان یک توجهی بکنند و بخواهند از دولت که یک ترتیب دیگری بکنند که این باج راه کلکش کم شود

ولی در هر جا و هر مسئله که نمیشود فوراً مسئله باج راه را جلو کشید و بنده

تصور میکنم که هر قدر این مسئله باج راه اهمیت داشته باشد جایش اینجا نیست و اگر بخواهیم اتومبیلها را از دادن باج راه معاف کنیم

بنده نمیدانم اگر کجا باید این کسرها جبران کرد؟

باید یک طریقی پیدا کنند خود آقایان یا دولت یک لایحه راجع بیاج راه تنظیم کنند و در آنجا هر نظری دارند پیشنهاد کنند و لکن راجع بیاج راه تصور نمیکنم موردش اینجا باشد.

رئیس - آقایانیکه این اصلاح پیشنهادی آقای اجاق را قابل توجه میدانند قیام فرمایند.

(معدودی برخاستند)

رئیس - قابل توجه نشد.

(خطاب بمخبر) اصلاح دیگر پیشنهادی آقای طهرانی است که دیروز کرده بودند قبول کردید؟

مخبر - بلی در جلسه قبل ایشان پیشنهاد کردند که اتوبوس ضمیمه شود و معاف شدن این بود که بار کشتهای موتوردار و اتوبوس معاف شود این را بنده قبول کردم.

رئیس - خوانده میشود.

(شرح ذیل قرائت شد)

بار کشتهای و اتوبوسهای موتور دار تا پنجسال از حقوق ورودی گمرک معاف خواهند بود.

رئیس - قبول کردید.

مخبر - بلی قبول کردم.

رئیس - با حذف اتومبیل سواری؟

مخبر - بلی.

رئیس - آقای طهرانی. مقصود از این پیشنهاد چه بوده است یا لایحه معافیت اتومبیل از گمرک جدا گانه رأی گرفته شده؟

آقا شیخ محمد علی طهرانی - بیان واقع را آقای مخبر کردند بنده نسبت بکلیه موجبات حمل و نقل اشخاص یا اجناس عقیده مندم که بواسطه ترویج و تشویق اتومبیلها و سایر وسایل حمل و نقل معافیت از گمرک داشته باشند اما نسبت بعمل و نقل خصوصی معتقد نیستم.

لذا اتوبوس را ضمیمه کردم بکامین که فقط این دو تا معاف باشند از تادیه حقوق گمرکی و سایرین معاف نباشند یعنی اتومبیلهایی که...
رئیس - مقصود آن نیست. آن پیشنهادها که قبول کردند یک پیشنهاد دیگر هم کرده اند.

طهرانی - وقتیکه قبول کردند دیگر توضیح بنده موضوع ندارد

رئیس - چون پیشنهاد آقای طهرانی را مخبر قبول کرده اند تجزیه که آقای قائم مقام و حاج میرزا

عبدالوهاب پیشنهاد کرده اند دیگر موضوع ندارد.

آقای تقی زاده در موضوع پیشنهاد خود تا منصرف هستم رأی بگیریم؟

تقی زاده - بلی رأی بگیریم

رئیس - پیشنهاد آقای طهرانی را کمیسیون قبول کرده است

حالا پیشنهاد آقای تقی زاده اصلاح قبول میشود نسبت برابری کمیسیون قرائت میشود.

(شرح ذیل قرائت شد)

این جانب پیشنهاد میکنم که اتومبیلها تا هزار تومان از گمرک معاف باشد.

وزیر فواید عامه - بنده تصور میکنم در معافیت و عدم معافیت نیز حقوق گمرکی مبلغ نمیتواند یک اصلی واقع شود.

یکی از دواصل را باید اتخاذ کرد و با باید گمرک کلیه وسایل نقلیه موتوردار اعم از اینکه برای مسافر خصوصی یا عمومی یا حمل و نقل بار باشد باید از حقوق گمرکی معاف باشد

این صحیح است ولی بالاخره ممکن است قبول هم بشود

یا باید گمرک بطوریکه یکی از آقایان (گویا آقای طهرانی) پیشنهاد کردند اتوبوس و کامین یعنی اتومبیل بارکش از نظر تشویق و تسهیل حمل و نقل و هم چنین تشویق و تسهیل مسافرت معاف باشد اما اگر ما بخواهیم معافیت را شامل اتومبیل بکنیم و مدرک و حد را هم هزار تومان قرار بدهیم یک کمک غیر مستقیم است که به مسابقه کمپانی های اتومبیل سازی کرده ایم

یعنی فقط تشویق کرده ایم رواج و فروش یک اتومبیل هائی را که ارزان باشد و آن فرادست

با نوع آن یعنی اتومبیلهایی که نسبتاً بی دوام است و در عین حالی که بنده طرفدار این هستم که هر چه وسایل ارتباط و نقلیه تازه رایج بشود بهتر است در همان حال معتقدم که ما که اتومبیل و ماشین وارد میکنیم اتومبیل خوب وارد کنیم و اتومبیل بدوارزان وارد نکنیم

پس اگر آقای تقی زاده مبلغ را حذف بفرمایند بهتر است و اگر مبلغ را مدرک قرار ندهند و پیشنهاد کنند تمام اتومبیلها معاف باشد بنده زیاد تر میتوانم موافقت کنم تا اینکه از حیث و مبلغ و قیمت حد معین کنند

رئیس - آقای تقی زاده (اجازه)

تقی زاده - در جلسه گذشته کاین صحبت پیش آمد و بعضی آقایان اظهاراتی نسبت بسیستم اتومبیل کردند بنده اجازه خواسته بودم نوبت نرسید و مذاکرات کافی شد

گویا پیشنهاد از خاطر آقایان رفته است و گمان کردند که بنده این پیشنهاد را کرده ام که تا فلان مقدار معین باشد.

اصل عقیده بنده از روز اول این بود که همه اتومبیلها از گمرک معاف باشند بعد خود کمیسیون قیمت را پیشنهاد کردند (شاید بنده هم چندان موافق نبودم)

بقیمت هفتصد تومان ولی چون هفتصد تومان از مجلس رد شد و باید اقرار کنم چون نوبت حرف بنده نرسید این پیشنهاد را کردم تا افلاک دلالی را بدارم عرض کنم و هم هر چه ممکن است یک قسمتش بیشتر معاف باشد

چون اصل رأی من این بود که همه اتومبیلها معاف بشوند این پیشنهاد را کردم که افلاک قسمت بزرگی معاف بشود و آن پیشنهاد قابل توجه شد

ولی در جلسه گذشته آقایان از سیستم های مختلف صحبت کردند و همچون تلقی شد که بنده نسبت بیک اتومبیل مخصوص توجه دارم

بنده باید عرض کنم که از سیستم اتومبیل سر رشته ندارم ولی بعضی از آقایان در اینجا نطقهای مهمل کردند و فرمودند تعیین قیمت هزار تومان باعث این میشود که از یک کارخانه مخصوصی که اتومبیلهای ارزان دارد اتومبیل خریداری کنند و آن کارخانه فرادست که در آمریکا است و یک کارخانه دیگر هم هست کدر فرانسه است

و نتیجه این میشود که این دو کارخانه بیشتر اتومبیل وارد ایران نمایند در صورتیکه مقصود ما این نبود که ممکن باشد همه اتومبیلها معاف باشد من با کمال میل قبول میکنم ولی چون کمیسیون حداکثر قیمت را هفتصد تومان پیشنهاد کرد و رد شد

باینجهت بنده این پیشنهاد را کردم

و حالا هم بنده اصرار زیادی ندارم که نه صد تومان یا هزار تومان باشد و حالا که مسئله اتومبیلهای بارکش و اتوبوس مسلماً شده است

در سایر آنها دیگر اصراری ندارم و نظری هم بهیچ کارخانه مخصوصی ندارم

وزیر فواید عامه - نظر بنده هم عین نظریات آقای تقی زاده بود و بنده هم نظر نداشتم که ایشان نظر خاصی بیک کارخانه دارند

ولی اینطور پیش میآید برای این وقتی ما معاف کردیم اتومبیلهایی را که تا هزار تومان قیمت دارد آنوقت ارزان ترین اتومبیلهای فابریکهای مالک مختلفه تشویق خواهند شد حالا خواه آمریکا یا آلمان یا فرانسه یا ایتالیا یا هر جا که میخواهد باشد ولی اصولاً

باید گفت که اتومبیل اعم از باری و سواری عمومی و سواری شخصی از تادیه حقوق گمرکی معاف باشد و این را هم نباید در نظر گرفت که اتومبیل تجمل است

خیر باین حرفها اتومبیل جز عادات اوکس نمیشود

ولی در عین حال معاف بودن کلیه اتومبیلها از حقوق گمرکی مستلزم کسر عایدات گمرک است.

پنا بر این اگر آقایان موافقت بفرمایند و آقای مخبر هم با تبادل نظر من قبول کردند

بنده هم کاملاً موافقم که اتومبیلهای بارکش و اتوبوس معاف باشند در باب اتومبیل سواری (چون ما باید بسنجیم و منفعت و ضرر آن را ملاحظه کنیم و ببینیم که اگر مطلق اتومبیلها از تادیه حقوق گمرکی معاف باشد چه ضرری بما وارد خواهد شد و در مقابل چه منافعی خواهیم برد امروز رأی ندیم تا اینکه وقت مطالعه داشته باشیم آن وقت بنده معافیت اتومبیلهای سواری هم پیشنهاد میکنم.

رئیس بالاخره چه باید کرد؟

وزیر فواید عامه - ممکن است آقای تقی زاده پیشنهادشان را پس بگیرند.

تقی زاده - بنده پس نمیگیرم

رئیس - رای پورت کمیسیون دوباره قرائت میشود

(شرح ذیل قرائت شد)

ماده دوم - بار کشتهای و اتوبوسهای موتور دار تا پنجسال از حقوق ورودی گمرک معاف خواهند بود.

وزیر فواید عامه - دیگر پنجسال چرا؟

مدرس - برای اینکه اگر زیاد تر خواستیم دوباره رأی میدهم

وزیر فواید عامه - عکس قضیه هم ممکن است یعنی اگر بعد از پنج سال دیدید که دیگر مقتضی نیست ممکن است رأی داد که معاف باشند

رئیس - رأی میگیریم ماده دوم که الان قرائت شد.

آقایانی که تصویب میکنند قیام فرمایند (اکثر برخاستند)

رئیس - تصویب شد

پیشنهاد آقای قائم مقام بعنوان ماده الحاقیه خواهد بود

بنده پیشنهاد میکنم از اتومبیل های سواری صدی که گمرک گرفته شود.

قائم مقام - چون آقای وزیر فرمودند که این قسمت بکمیسیون مراجعه میشود

باید آنجا مطالعه شود در اینصورت بنده عرضی ندارم

رئیس - مذاکرات راجع بکلیات است در کلیات مخالفی نیست گفته شد

رئیس - رأی میگیریم باین لایحه که مشتمل بر پنج ماده است.

آقایانی که تصویب میکنند دوره سفید و الا دوره کبود خواهند داد (اغذ واستخراج آراء بعمل آمده و نتیجه بطریق ذیل حاصل گردید)

ورقه سفید علامت قبول ۷۶

رئیس - عده حاضر نود و هشت با هفتاد و شش رأی تصویب شد

اسامی رأی دهندگان - آقایان غلامحسین میرزا. دست غیب. حاج میرزا علیرضاء. مصدق الملک. روحی. سردار منتصر. شریعتمدار. حاج میرزا عبدالوهاب نصره الدوله. شاهزاده شیخ الرئیس. دیوان بیکی. کلزونی. کی استوان. میرزا آقا خان. احتشام الحکما. پاسائی. قائم مقام الملک. صدق السلطانه. از باب کیخسرو. مقوم الملک. اسکندری. مشار اعظم. شوشتری. سهراب خان. اعتبار الدوله. سرکشیک زاده. میرزا جواد خان خوئی. وکیل الملک. رهنما. عدل الملک. ناصر. الاسلام. سلیمان میرزا. صدر الاسلام. یمن الملک. سردار قاهر. تقی زاده. دولت آبادی. امیرحسنت. سردار مفعم. معظم. السلطان. عظیمی. طهرانی. آقا شیخ - جلال الدین. شروانی. نجات. داور. سلطان العلماء. ضیاء الملک. آقای مشیر الدوله. قوام الدوله. مساوات علانی. محمد ولی میرزا شیخ هادی شیخ الرئیس. افشار. حاج میرزا اسدالله خان. امین الشریعه. سالار لشکر مشیر اعظم. سید یعقوب. معاضد السلطانه. مدرس. ملک الشعراء. صوت السلطانه. هرمزی. حاج سید المحققین. میرزا شهاب. الدین. امیراعلم. مصدق السلطانه. سردار نصرت. امیر احتشام. ضیاء الواعظین. سردار معتمد. شیخ الاسلام ملایری. ضیاء الاطباء. حائریزاده

رئیس - چند دقیقه تنفس داده می شود.

(در این موقع جلسه برای تنفس تعطیل و پس از نیم ساعت مجدداً تشکیل گردید)

رئیس - خیر کمیسیون فواید عامه راجع براه بندر جز مطرح است در کلیات مخالفی هست. آقای آقا سید محمد علی

(اجازه)

آقای سید محمد علی شوشتری - بنده اصولاً با دادن این امتیاز موافقم ولی مخالفت من از این نقطه نظر است که بعضی از اهالی استرآباد و دامغان مکانی به من نوشته اند و تقاضا کرده اند که در مجلس

مذاکره شود

شاید آقای مسعود الملک که صاحب امتیاز هستند و آقای وزیر فواید عامه قبول کنند که در تلت این امتیاز اهالی دامغان و استرآباد را سهیم و شریک کنند

باینجهت بود که بمخبر معترض تذکر دادم و در صورتیکه قبول کنند دیگر مخالفتی ندارم.

رهنما مخبر کمیسیون - اساساً خوب بود اما مخالفت خودشان را در همان ماده که راجع بشرکتها است اظهار می کردند.

بنابراین ایشان در کلیات لایحه مخالفی ندارند و پس از آنکه وارد شور در مواد شدند و به آن ماده رسیدند ممکن است مخالفت خود را بفرمایند.

رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - بنده موافقم

رئیس - مخالفی نیست؟ (گفتند - خیر)

رئیس - رأی میگیریم برای دخول در شور و مواد. آقایانیکه تصویب میکنند قیام فرمایند.

(اکثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. ماده اول قرائت می شود

(شرح ذیل خوانده شد)

ماده اول - مجلس شورای ملی اعطای امتیاز انحصاری ساختن و دائر داشتن راه آبدار برای مدت سی سال حسی که ابتدای آن تاریخ مبادله این قرارداد است با آقای علی قلیخان مسعود الملک هزار جریبی نیمه مسلم ایران که در این قرارداد بنام صاحب امتیاز مذکور می شود شرایط ذیل تصویب می نماید.

رئیس - آقایان آقا سید یعقوب و عدل الملک موافقت.

(آقای کلزونی)

کلزونی - بنده هم موافقم

رئیس - آقای حاج میرزا عبدالوهاب (اجازه)

حاج میرزا عبدالوهاب - بنده از آقای مخبر یک سؤالی دارم و آن این است که این ماده که از روی از ارضی مردم رد می شود تکلیف آنها چه چیز است؟

رئیس - این مربوط باین ماده نیست آقای روحی

(اجازه)

روحی - بنده بامدت سی سال مخالفم برای این که تا پنجسال آنها میتوانند راه را تصحیح کنند ده سال هم برای استفاده صاحب امتیاز معین کنید.

بنابراین بنده معتقدم که بیست سال کافی است و پس از بیست سال بدوات واگذار کنند.

مخبر - در این قسمت آقای روحی فرمودند سی سال زیاد است در صورتیکه بالاخره صاحب امتیاز این مدت را قبولانند. اند برای اینکه تقاضای او بیشتر بود

البته آقایان تصدیق میفرمایند که راه ساختن یک سرمایه زیادی لازم دارد و باید فائده و سرمایه خود را بردارد و تعیین بیست سال باید در نتیجه یک معاسبه مرتبی باشد که با بگویند شما آنقدر پول خرج کنید و آنقدر عایدی بردارید و الا بدون معاسبه یک مدتی را از سی ساله بیست سال بیاورند منطبق صحیحی ندارد.

رئیس - آقای عداار السلطانه (اجازه)

عماد السلطانه - بنده موافقم

رئیس - آقای دست غیب - موافقم

رئیس - آقای رئیس التجار - موافقم

رئیس - آقای شروانی - موافقم

رئیس - آقای قائم مقام - موافقم

رئیس - ماده دوم قرائت می شود (شرح آن خوانده شد)

ماده دوم - خط سیر راه از بندر هزار جریب (از راه سواره هزار جریب) بشهر دامغان و از بندر هزار جریب بشهر استرآباد میباشد

صاحب امتیاز متعهد میشود که قبل از شروع بمبلیات نقشه جامعی بقیاس متناسب از تمام سیر قطعی راه توسط مهندس متخصص راه سازی بخرج خود ترسیم نموده و بوزارت فواید عامه تقدیم داده که بر طبق آن راه ساخته شود چنانچه آن نقشه در وزارت فواید عامه مورد ایرادات فنی گردد صاحب امتیاز مکلف است رفع معایب آن بنماید.

مخبر - قبلاً عرض میکنم که در این ماده اشتباهی شده است و آن اینست که نوشته شده (خط سیر راه از بندر هزار جریب و حال آنکه باید از بندر جز نوشته شود) استهزاء میکنم آقایان تصحیح بفرمایند.

دیگر اینکه نوشته شده است (از بندر هزار جریب بشهر استرآباد) اینجا هم باز باید تصریح شود بندر جز نوشته شود.

دیگر اینکه نوشته شده است قبل از شروع بمبلیات نقشه جامعی بقیاس متناسب از تمام سیر قطعی راه و باید نوشته شود نقشه جامعی بقیاس متناسب از تمام سیر راه.

رئیس - آقای ندین (اجازه)

ندین - بنده بابت قدمت از بنماده مخالفم و آن اینست که بنویسد (قبل از شروع بمبلیات نقشه جامعی بقیاس متناسب

از تمام سیر قطعی راه توسط مهندس متخصص راهسازی بخرج خود ترسیم نموده بوزارت فوائد عامه تقدیم دارد که بر طبق آن راه ساخته شود.

چنانچه آن نقشه در وزارت فوائد عامه مورد ایرادات فنی واقع گردد صاحب امتیاز مکلف است رفع معایب آنرا بنماید.

بنده با بنقسمت مخالف هستم و اگر ما بنقسمت قائل بشویم راه ابردار را برای وزارت فوائد عامه باز کرده ایم برای این کار وظیفه خود مهندس متخصص است که یک مسیر متناسبی برآه خط راه تعیین کنه وزارت فوائد عامه بفرسید و ممکن است در اتیه در وزارت فوائد عامه یک چیزهایی پیش بیاید آنقدر اشکال تراشی کنند تا اینکه موجب شود این امتیاز بموقع اجرا گذاشته شود.

بنده معتقدم این مهندس متخصص که صاحب امتیاز برای تشخیص راه معین میکند او را وزارت فوائد عامه تصدیق نمایند بعد از آنکه وزارت فوائد عامه تصدیق کرد که این مهندس برای اینکار لایق است بنا بر این آن نقشه را آن مهندس بوزارت فوائد عامه میدهد قابل قبول خواهد بود و الا اگر اینقسمت را قبول کنیم یک فتح بابی است و آنوقت می وزارت فوائد عامه ایراد میکند و صاحب امتیاز می رود رفع معایب میکند باز وزارت فوائد عامه ایراد میکند و نتیجه این میشود که امتیاز بموقع اجرا گذاشته نشود.

رئیس - آقای عدل الملک (اجازه)

عدل الملک: بیاناتی که آقای تدین فرمودند تقریباً بعنوان موافق بود منتهی میخواستند دارا آسانتر کنند این است که بنده هم با فرمایشات ایشان موافقم و نظری هم موافق نظریه آقای تدین است.

رئیس - آقای شیروانی (اجازه)

شیروانی: بنده هم باماده مخالفم وزیر فوائد عامه - بنده ایرادی که بماده معطوف باین باشد که برای اجرا شدن امتیازات تسهیلات در راه سازی باید مستأجرا باشد وعدم مراعات آن حدود مقتضی نیست و اگر چه یکمرتبه در مجلس شورای ملی گفتند که بجز این دیگر تکرار میکند که اساساً ساختن راهها بوسیله دادن امتیازات باشد خاص متفرقه (که در از اجزای کلی خرج میکنند مجبور هستند باجی بگیرند) این اساساً غلط است و معنی ندارد.

در هر مملکتی باید خود دولت از اعزاد خودش یک مبلغ قابلی برای راه سازی تخصیص بدهد و راه خوب بسازد و مجانی نماید.

گرفتن باج در راهها و بلند کردن چوب در سر هر گذر اینها مضرت حال تجارت مملکت است و متأسفانه تا بحال موفقیت حاصل نشده است که دولت بقدری که لازم است اعتباراتی بر راه سازی تخصیص بدهد و تمام راه های اصلی و فرعی را خودش درست کند.

و حالا که امتیاز ساختن راه را با شخص میدهم نباید در همین حال فراموش کنیم که این راهها موثراً امتیاز داده میشود باید حتماً در تمام امتیازات یک شرایطی باشد و هر وقت که دولت حاضر شد سرمایه ای که برای آن راه خرج شد است بصاحب امتیاز بدهد حق داشته باشد راهرا خودش اداره کند وقتی که این شرط اصلی شد آنوقت حتماً در ساختن صاحب امتیاز باید مقید و ملزم باشد که مراعات نظر وزارتخانه را که اینکار مربوط باو هست بنماید بهمین جهت است که در ماده دوم ذکر شده است قبل از آنکه شروع بساختن راه کند باید نقشه راه را تهیه کند و البته یک اداراتی مأمور و مکلف هستند که باین نقشه رسیدگی کنند آن اداره کدام است ؟ فلاً وزارت فوائد عامه است.

در اینماده میگوید اگر مورد ایرادات فنی واقع شود.

اینجا ایرادات را مقید کرده اند یعنی برای اینکه اگر از حیث زمان بگویند که ما سی سال را زیاد میدانیم باید بیست سال باشد این حق را نداشته باشند.

اما اگر بنا باشد بخواید راهرا از یک مسیری که همیشه در خطر خواهد بود همیشه سیل می آید راهرا خراب میکند درست کنند.

آنوقت وزارت فوائد عامه حق دارد اعتراض کند و صاحب امتیاز هم مکلف است قبول کند بنابراین چاره جز این نیست که ما در خود امتیازنامه قید کنیم که اگر اعتراضات فنی در نقشه بوده و وزارت فوائد عامه اعتراض کرد صاحب امتیاز باید قبول کند.

رئیس - آقای ارباب کیخسرو (اجازه)

ارباب کیخسرو: میکنم اعتراض آقای تدین وارد باشد و آقای سردار معظم هم تصدیق میفرمایند که در اینجا آقای تدین نظری نداشته است همان مقصودی که بیان کردند.

و اگر خود آقای سردار معظم همیشه وزیر فوائد عامه بودند ممکن بود اعتراض نشود و اینماده به همین ترتیب قبول شود ولی مشکل اینجا است که یک صاحب امتیازی تهیه خودش را می بیند و بعد در سر تشخیص اینکه آیا این نقشه که تهیه کرده است صحیح است یا نه.

مدتی وقت بگذرد و آنوقت این ترتیب مصادف کند با شرایطی که در ماده سوم

نوشته شده که فقط از تاریخ تصویب تا یک سال باو فرجه داده شده که شروع بکار کند و یکسال هم با آن ترتیب منقضی شده باشد و بعینده بنده اگر قبل از اینکه این امتیاز پیشنهاد میشود یاد مدتی که شورا اول دوم در مجلس میشود پیشنهاد کنند امتیاز نقشه خودش را تهیه نماید و پیشنهاد کند همان تصویب شود تا در موقع گذاشتن امتیاز دیگر ضرورت باینماده نباشد هم برای وزارت فوائد عامه بهتر و هم برای خود صاحب امتیاز و حالا هم اگر مخالفی میشود فقط نظرها به وزارت امور است برای اینکه بدها اشکالاتی تولید نشود.

رئیس - آقای سرکشیك زاده سرکشیك زاده - بنده موافقم.

رئیس - با چه موافقتی؟ سرکشیك زاده - با اظهارات آقای تدین و ارباب موافقم زیرا عین موافقت با خود ماده است.

رئیس - اینجا نوشته آید با ماده موافقم.

سرکشیك زاده - بلی با ماده موافقم.

رئیس - آقای یاسائی (اجازه)

یاسائی: بنظر بنده اعتراض آقای تدین و ارباب وارد نیست زیرا راه بندرجز تا دامغان از یک طریق ۱۸ فرسخ و از راه دیگر ۱۴ فرسخ است و یک جهات مختلفه دارد برای اینکه چون ساور همیشه در معرض چپاول ترگنها است و تجارزانی می نمایند و باین شکل میشود گفت که همیشه فرس مازور عادی در آن حدود موجود است و آن ماده که در خصوص فرس مازور حملس یکتدیری مشکل است و بعینده بنده این قید لازم است در این ماده که باید متخصصین که صاحب امتیاز می آورد که نقشه بکشند آن نقشه را وزارت فوائد عامه تصدیق کند

ولی یک راه حلی هم دارد که ممکن است آنرا پیشنهاد کرد و آن اینست که متخصصینی که صاحب امتیاز میخواهد ببرد بنظر وزارت فوائد عامه معین شود یعنی وزارت فوائد عامه وجود آن متخصص تصدیق نماید که بعد طول نکشد که اسباب اشکال هم نشود و بخرج صاحب امتیاز و بتصدیق وزارت فوائد عامه باشد در این صورت ممکن است رفع اشکال آقای تدین هم بشود.

ولی اساساً متخصص از طرف صاحب امتیاز برود در محل و راپرت آن بطور قطعی مورد اعتراض وزارت فوائد عامه نشود اینطور نباید باشد. برای این که ساور و این چنین استر آباد و دامغان و مازندران واقع و خیلی عالی است و از چمن ساور می رود ببار کلان بای کتل معروف و از آنجا به استین آباد و بندرجز شوسه

کردن راه از دامغان تا ببار کلان تقریباً ۵۰۰ دوازده فرسخ است چندان اهمیت ندارد ولی از بار کلان تا بندرجز تقریباً ۲۰ فرسخ و نیم کتل است که یکطرفش دو فرسخ ارتفاع دارد و طرف دیگرش نیم فرسخ ارتفاع دارد.

بنابر این ساختنش خیلی مشکل است و مخارجی هم که در این راه میشود در همین قسمت است.

ولی یک راه دیگر هم هست که معروف است بدنه بته که فرسخ نزديکتر است اینک بنده عرض میکنم که ممکن است متخصصین فنی وزارت و وزارت فوائد عامه ایراد کنند و باید این قید باشد برای این است که ایشان در نظر دارند که حتماً از راه چمن ساور برود.

در صورتیکه از راه بقیه برود سه فرسخ نزدیکتر میشود و شاید متخصصین تصدیق کنند که بهتر و انفع باشد به این نظر این ماده بطوریکه راپرت کمیسیون است بهتر است و اشکالی هم ندارد بنده هم پیشنهاد کردم که در بین الهالین نوشته شده است از راه چمن ساور این قسمت حذف شود و نوشته شود از دامغان تا بندرجز آنوقت متخصصین تشخیص بدهند که از کدام راه برود سهلتر و امن تر است و دیگر قید اینکه از راه چمن ساور برود لازم نیست جهت دیگری هم دارد برای اینکه چمن ساور همیشه در معرض چپاول ترگنها است و تجارزانی می نمایند و باین شکل میشود گفت که همیشه فرس مازور عادی در آن حدود موجود است و آن ماده که در خصوص فرس مازور حملس یکتدیری مشکل است و بعینده بنده این قید لازم است در این ماده که باید متخصصین که صاحب امتیاز می آورد که نقشه بکشند آن نقشه را وزارت فوائد عامه تصدیق کند

ولی یک راه حلی هم دارد که ممکن است آنرا پیشنهاد کرد و آن اینست که متخصصینی که صاحب امتیاز میخواهد ببرد بنظر وزارت فوائد عامه معین شود یعنی وزارت فوائد عامه وجود آن متخصص تصدیق نماید که بعد طول نکشد که اسباب اشکال هم نشود و بخرج صاحب امتیاز و بتصدیق وزارت فوائد عامه باشد در این صورت ممکن است رفع اشکال آقای تدین هم بشود.

ولی اساساً متخصص از طرف صاحب امتیاز برود در محل و راپرت آن بطور قطعی مورد اعتراض وزارت فوائد عامه نشود اینطور نباید باشد. برای این که ساور و این چنین استر آباد و دامغان و مازندران واقع و خیلی عالی است و از چمن ساور می رود ببار کلان بای کتل معروف و از آنجا به استین آباد و بندرجز شوسه

رئیس - آقای کازرونی (اجازه)

کازرونی: بنده بر ایرات موافقم

رئیس - آقای آقاسید بقوب (اجازه)

آقاسید بقوب: بنده هم موافق هستم جمعی از نمایندگان - مواکرات کافی است

رئیس - کافی میدانید مذاکرات را؟ (گفتند: بلی)

رئیس - پیشنهادها فراتر میشود (بشرح آتی خوانده شد)

بنده پیشنهاد میکنم - عبارت بین الهالین (از راه ساور هزار جریب) ارماده دوم حذف شود

بنده پیشنهاد میکنم - بین الهالین (از راه ساور هزار جریب) از عبارت حذف شود

دامغانی پیشنهاد میکنم - که بجای ماده دوم راپرت کمیسیون فوائد عامه ماده دوم لایحه پیشنهادی دولت تصویب شود

تدین بنده پیشنهاد میکنم - در ماده دو بجای عبارت نقشه جامعی بمقیاس متناسب از تمامت مسیر نوشته شود (نقشه جامعی از عرض و طول تمامت مسیر) و کلمه بعد از مسیر راهم زاید میدانم

مشارع اعظم پیشنهاد میکنم - قسمت آخر از چنانچه تا آخر ماده دوم حذف شود

سید محمد سلطان در ماده ۳ پیشنهاد میکنم - توسط مهندس متخصص که صاحب امتیاز بوزارت فوائد عامه معرفی خواهد نمود و آلی آخر

محمد ولی رئیس - ماده سوم قرائت میشود (بشرح ذیل قرائت شد)

ماده سوم - صاحب امتیاز متعهد میشود که از تاریخ مبادله این قرارداد در ظرف سال اول شروع بعملیات راه سازی نموده و منتهی تامدت ۳ سال بعد از تاریخ مبادله قرارداد راه را بر سرانجام

رئیس - آقای کازرونی (اجازه)

کازرونی: بنده سه سال را برای انجام عمل کم میدانم

این قانون برای این است که این امتیاز داده شود اما در ضمن باید در نظر داشته باشیم که باتمام هم برساند و همانطور که آقای یاسائی توضیح دادند بنده هم در دوره چهارم در کمیسیون فوائد عامه بودم و از نکات این قبیل امتیاز مطلع بودم و گمان میکنم در مدت سه سال تمام نشود و سه سال حقیقتاً کم است و در صورتیکه ما بخواهیم صاحب امتیاز را الزام کنیم که در مدت سه سال حتماً باید باتمام برسانی حقیقتاً

بنده دلیلی برایش نمی بینم لکن پیشنهاد میکنم که مدتش اقلاً پنج سال باشد

وزیر فریاد عامه - آیا آقای کازرونی تصور نمیفرمایند در صورتی که خود صاحب امتیاز سه سال را قبول میکند دیگر اگر ما تقاضا بکنیم بیشتر بشود شاید مقتضی نباشد و علاوه با در نظر گرفتن عده فرسخ های این راه سه سال هم گمان میکنم زیاد است و خود صاحب امتیاز هم سه سال را رضی است

رئیس - آقای قائم مقام (اجازه)

قائم مقام تبریزی: بنده هم سه سال را کم میدانم و دلیلش هم این است که آن راه مشکلاتی دارد که تصور می کنم صاحب امتیاز در مدت سه سال موفق شود که این کار را باتمام برساند لازم نیست که ما بگوئیم صاحب امتیاز فلانطور میگوید وقتی که لایحه می رود بکمیسیون برای این است که درست رسیدگی بشود که آیا در ظرف سال آن جاهائی را که آقای یاسائی یادآوری کردند می تواند تسطیح کند یا خیر؟

و بالاخره بنده معتقدم که مدت زیاد بشود و دیگر اینکه میخواستیم تذکر بدهم بکمیسیون و آقای وزیر فوائد عامه که تصور می کنم صاحب امتیاز از این مسئله غفلت کرده است و یک راهی مابین قره سو و بندرجز هست که انجام باید روی این امتیاز باشد و آن یک راه مختصر و سهل العبوری است و علاوه از برای امنیت صحرا و بندر جز خیلی اهمیت دارد و ساختن آن هم چندان اهمیت ندارد و تصور میکنم صاحب امتیاز این مسئله را غفلت کرده است

بنابر این خواستم عرض کنم که آقای وزیر فوائد عامه و کمیسیون این راهم در نظر می گیرند

وزیر فوائد عامه - قسمت ثانی فرمایشاتشان را ممکن است با صاحب امتیاز مذاکره نمایم و باو بقبولانیم ولی در قسمت اولش اجازه می خواهم همان عرض را که آقای کازرونی نمودم تکرار کنم

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

رئیس - کافی است؟ بعضی از نمایندگان - بلی کافی است

رئیس - پیشنهاد آقای یاسائی قرائت میشود (بشرح ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم - در ماده سوم سه سال مبدل بینج سال شود

رئیس - ارسال میشود بکمیسیون - ماده چهارم

ماده چهارم - صاحب امتیاز در موقع مبادله این قرارداد مبلغ دوهزار تومان نقد یا سنده معتبر و در وجه بوزارت فلاحه و تجارت و فریاد عامه خواهد داد که پس از انعام

راه در مدت معینه در ماده سوم آن ودیه صاحب امتیاز مسترد گردد.

در صورت عدم اجرای ماده - سوم کالا یا جز تا بهمان تناسب دولت از ودیه مز بوره استفاده خواهد نمود.

رئیس - آقای عدل الملک (اجازه)

عدل الملک: بنده می خواستم عرض کنم که یک پولی را معطل نگاهداشتن بعنوان ودیه در صورتیکه غالباً این قسمت مؤسسات معطل است و مسابقه هم در بین نیست که تصور شود با شرایط بهتری دیگری قبول میکنند ضرورت دارد اینکه آقای وزیر فوائد عامه فرمودند صاحب امتیاز قبول کرده است و وقتی که خود او قبول کرده دیگران زیاد است بر خاطر ایشان پوشیده نیست که گاهی در وزارتخانه صاحبان امتیاز مضایقی پیدا میکنند که برای قرض و رسیدن بر حله ثانی به بعضی چیزها تن در میدهند.

بنابر این بعینده من این ماده لازم نیست و همان ماده که در آخر است و شرط شده که اگر صاحب امتیاز عمل نکند بشرایطی که در امتیاز مقرر شده - امتیاز منقضی میشود کافی است چون مطابق این ماده اگر بیکسی از شرایط عمل نکرد این امتیاز باطل شده و مخارج بدوی هم که این شخص کرده است تمام از بین می رود و همیقدر جریمه برای او کافی است و دیگر اینکه یک پولی را مدتی معطل نمایند.

کمان نمیکنم که فایده داشته باشد بنده کاملاً طرفدار حذف این ماده هستم

مخبره در این قسمت اگر ما بهمان پیشنهاد وزارت فوائد عامه اکتفا میکنیم شاید این نقیصه پیدا بود ولی ما هم بنقسمت را در نظر گرفتیم و بوجه تنها هم اکتفا نکردیم و سند را هم در نظر گرفتیم حالا بنده است بنظر آقایان

وزیر فریاد عامه - این ایراد آقای مخبر هم وارد نبود و بعینده بنده بهتر این بود که کمیسیون این رعایت را هم نیکبرد و اکتفا به همان پول نقد میکرد.

چون بالاخره وقتی که یک امتیازی داده میشود یک حقیقی است که موثراً جامعه فوت میشود و بیک فردی داده میشود میفرمایند ماده ۲۲ پیش بینی کرده است چه چیز را پیش بینی کرده است؟ این است که اگر مدتی که معین شده عمل نکرد این امتیاز از درجه اعتبار ساقط است.

خوب ۳ سال مدت برایش معین کردیم و آمد در ظرف این سه سال هیچ کار نکرد و خرج هم نکرد و برای خودش راه رفت آنوقت نتیجه چه خواهد شد؟

نتیجه این است که سه سال حق دادن مبادله این قرارداد مبلغ دوهزار تومان نقد یا سنده معتبر و در وجه بوزارت فلاحه و تجارت و فریاد عامه خواهد داد که پس از انعام

رئیس - ماده پنجم - شرح آتی خوانده شد - ماده پنجم - هر گاه قبل از شروع

بعمل یادرضمن اشتغال بآن صاحب امتیاز تصور نماید که بواسطه وجود (فرس مازور) شروع بساختن راه مزبور یا ادامه آن ممکن نیست باید کتیباً مراتب را بوزارت فواید عامه با ذکر دلایل کافی اطلاع دهد و وزارتخانه مزبور منتهی در ظرف یکماه بعد از وصول مراسله صاحب امتیاز وجود (فرس مازور) را کتیباً تصدیق یا تکذیب مینماید.

در صورت اول به نسبت مدتی که (فرس مازور) بر قرار است بر مهلت شروع بکار یا اختتام آن افزوده خواهد شد.

رئیس - آقای آقامیرزاشهاب (اجازه)

آقا میرزاشهاب خواستم یک توضیحی از آقای مخبر بخواهم.

در آخر سال نوشته شده است (در صورت اول به نسبت مدتی که (فرس مازور) برقرار است بر مهلت شروع بکار یا اختتام آن افزوده خواهد شد مدت این امتیاز سی سال است - میخواستم به بینم آن مدتی فرس مازور است و طول خواهد کشید آیا در مدت امتیاز هم تغییراتی خواهد داد و مؤثر است یا خیر؟

فرضاً یک مدت طولانی فرس مازور شد که نتوانست راه را باز و ابتدای این سی سال از روزی است که این قرارداد مبادله میشود حالا هر روز یا یک ماه دیگر مبادله میشود ولی در مدت سه سال یادوسال صاحب امتیاز بواسطه فرس مازور نتوانست شروع بساختن راه بکند و راه را بسازد آیا این تعطیل در آن مدت سی سال هم مؤثر است یا نه؟

اگر چنانچه هست در اینجا قید نشده است و باید تصریح شود.

مخبر - عرض میکنم در این قبیل اختیارات کتیباً وقتی فرس مازور میرسد غالباً در تمام مراحل سیر میکند در تمام مدت امتیاز مراعات میشود ولی در آنجا ذکر شده است که قبل از شروع بعمل یا در ضمن اشتغال و این عبارت همچو میفهماند که مقصود دو قسمت اول است که یکسال مهلت شروع بکار است و دو سال هم برای ساختن راه که روی هم رفته سه سال مدت دارد که این راه را بسازد و اگر فرس مازور پیش آمده بر آن سه سال افزوده میشود ولی اگر در اثناء اینک راه تمام شد فرس مازوری بیش بیاید البته تصریحی در این خصوص اینجا ندارد و فقط آنچه که در اینجا میفهمانند همان قسمت اول است.

رئیس - آقای کازرونی (اجازه)

کازرونی - در صورتی که فرس مازور مانع شروع یا اختتام عمل شود البته همانطور که ذکر شده است باید بهمان مقدار و بهمان تناسب بر مدت مذکور افزوده شود لیکن اگر چنانچه بعد از ختم عمل وقتی که راه تمام شد فرس مازور شد و

صاحب امتیاز پنجسال شش سال نتوانست استفاده کند از راهی که شوشه کرده است البته تصدیق میفرمائید که باید آن مدت بر مدت امتیاز افزوده شود.

برای اینکه ابتدای این امتیاز از روزی است که مجلس تصویب میکنند بنابر این از مدت استفاده اوغیر حق کسر میشود شاید مدت هم طولانی شد

پس البته باید در نظر گرفت یک کسی که امیدوارم موفق شود این راهها را شوشه کند یک فایده بزرگی هم ببرد و البته بایستی هم استفاده کنند تا اسباب تشویق دیگران بشود.

وزیر فواید عامه - آقای مخبر توضیحاتی دادند در تعقیب توضیحات ایشان برای اینکه صریح تر شده باشد عرض میکنم که مدت فقط و فقط مربوط بیکسال و سه سال است و هیچ ربطی با سی سال مدت امتیاز ندارد چرا؟

برای اینکه بیگویند فرس مازور این یعنی چه؟

تصور کردنی نیست که در آنجا در مملکت فرس مازوری پیش بیاید که پنجسال شش سال آنطوریکه آقا فرمودند صاحب امتیاز نتواند وظایف خود را انجام دهد و راه بین بندر جزو دامغان را تسطیح کند و یا فرس مازوری پیش بیاید که راه شوشه بین بندر جزو دامغان یا کجا را اشغال کند.

البته فرس مازور از نقطه نظر موقت شاید پیش بیاید بطوریکه چند ماهی مانع از کار باشد مثل اینکه سیل بیاید یا برف زیادی بیاید یا حوادث دیگری یک ماه دو ماه موقتاً پیش آید که مانع ساختن راه باشد مسلم است آن مدت باید مؤثر باشد در مهلتی که بصاحب امتیاز داده شده است یعنی در یکسال و دو سال ولی اگر صاحب امتیاز راهش را ساخت و تمام شد آنوقت شش ماه تعطیل پیش بیاید البته این شش ماه تعطیل نباید در مدت امتیاز مؤثر باشد زیرا مدت امتیاز همان سی سال است پس این مدت فقط مربوط بهمان سه سال است جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است.

رئیس - پیشنهادها قرائت میشود بشرح ذیل قرائت شد

۱ پیشنهاد آقای تهرانی - این بنده پیشنهاد مینمایم که عبارت فرس مازور تبدیل به (مانع فوق العاده) شود

پیشنهاد آقای دامغانی - بنده پیشنهاد میکنم کمیسیون فرس مازور را توضیح بدهد و محدود کند زیرا انقلاب و حملات ترکان در آن راه عادی است.

بنده پیشنهاد میکنم که در ماده ۵ قید شود که اگر در ظرف یکماه وزارت فوائد عامه در مورد فرس مازور جواب صاحب امتیاز را نداد آن سکوت را صاحب امتیاز بمنزله

قبول تلقی خواهد نمود

رئیس - آقای دستغیب پیشنهاد کرده اند جلسه ختم شود.

جمعی از نمایندگان - صحیح است

رئیس - دستور جلسه آتی به اولاراپورت کمیسیون مبتکرات راجع بطرح پیشنهادی

آقای سرکشیکزاده راجع بمنع مسکرات ثانیا قانون انتخابات.

روحی - بنده با قسمت اول مخالفم اجازه میفرمائید عرض کنم.

رئیس - بفرمائید

روحی - روزه شنبه بر طبق یک رأیی که مجلس داد منحصر است بشور در قانون

انتخابات در روز پنجشنبه منحصر شده است برای قانون انتخابات رأی هم داده ایم

و چنانچه هر روز ما بخواهیم این قانون را معطل کنیم بعقیده بنده معنی ندارد بملاوه

قوانین دیگر مثل قانون سجل احوال قانون انجمن های ایالتی و بلدی و میزبانی حاضر

است و مقدم است که جزو دستور شود و طرح آقای سرکشیکزاده که راجع بمنع مسکرات است از روی ندارد و البته در مملکت

اسلامی نباید چنین کارهایی اتفاق بیفتد و اساساً بنده مخالفم با اینکه این طرح جزو دستور شود.

رئیس - آقای افشار (اجازه)

افشار - بنده تقاضا میکنم راپرت کمیسیون مبتکرات راجع بمعاقبت شهر ارومیه و خوی و سلماس و توابع تا سه سال از تأدیبه مالیات مستقیم جزو دستور شود

رئیس - آقای میرزا آقاخان (اجازه)

میرزا آقاخان - بنده می خواستم عرض کنم که قانون استخدام اعضاء تقنینیه

اگر ممکن است جزو دستور شود

رئیس آقای عماد السلطنه (اجازه)

عماد السلطنه - عرض بنده هم همان بود که آقای روحی فرمودند که روز پنجشنبه

اختصاص بقانون انتخابات داشته باشد ولی یک لایحه کوچکی است راجع بورتیه مستشار دفتر و معطلی هم ندارد خواستم تقاضا کنم

اگر آقایان موافقت فرمایند در اول جلسه مطرح شود.

رئیس - عده کافی نیست اجازه میفرمائید جلسه را ختم کنیم.

(مجلس نیم ساعت بعد از ظهر ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی مؤتمن الملک منشی - علی اقبال الملک

منشی معظم السلطان